

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 24. novembra, ob: 8.00 Koledar; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša; 9.50 Glasba za kitaro; 10.00 Slatkinov orkester; 10.15 Poslušali boste; 10.45 V prazničnem tonu; 11.15 Oddaja za najmlajše; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.30 Madách: »Tragedija človeka«. Dramska pesnitev; 17.20 Montenegrov orkester; 17.30 Beseda in glasba; 18.00 Miniaturni koncert. 18.30 »Kino, večeraj in danes«; 18.45 Operetne melodije; 19.15 Sedem dni v svetu; 19.30 Klasiki lahke glasbe; 20.00 Šport; 20.30 Pod farnim zvonom x Matajurju; 21.00 Semenj plošč; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Sodobna glasba; 22.30 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 25. novembra, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.40 Radio za srednje šole; 12.00 Klarinetist Goodman; 12.10 »Pomenek s poslušavkami«; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah. 17.00 Pacchiorijev ansambel; 17.20 Za mlade poslušavce; 18.15 Umetnost; 18.30 Radio za srednje šole; 18.50 Zbor »J. Tomadini«; 19.10 »Odvetnik za vsakogar«; 19.20 Motivi, ki ugajajo; 20.00 Sportna tribuna; 20.35 Sestanek s Fansi; 21.05 Sambo: »Spomin iz daljnih dni«; 21.20 Romantične melodije; 22.00 Slovenski solisti; 22.20 Zabavna glasba.

♦ TOREK, 26. novembra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 11.50 Duo Morghen-Mellier; 12.00 Pod farnim zvonom v Matajurju; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Bevilacqua orkester; 17.20 Za mlade poslušavce: Plošče za vas; 18.15 Umetnost; 18.30 Basist Geri; 18.45 Barclayev orkester; 19.10 Cankar: »Lisjak«; 19.25 Barrosovi motivi; 19.45 Vodopivčeve skladbe; 20.00 Šport; 20.35 Rimski-Korsakov »Legenda o nevidnem mestu Kitežu«, opera.

♦ SREDA, 27. novembra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.40 Radio za 1. stopnjo osnovnih šol; 12.00 Larcangejeva skupina; 12.10 Brali smo za vas; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Duo Russo-Safred; 17.20 Za mlade poslušavce; 18.15 Umetnost; 18.30 Radio za 1. stopnjo osnovnih šol; 18.50 Ljudske pesmi; 19.10 Higiena in zdravje; 19.15 Priljubljene melodije; 20.00 Šport; 20.35 Simf. koncert; V odmoru (21.15) Za vašo knjižno polico; 20.05 Zabavna glasba.

♦ CETREK, 28. novembra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 11.50 Duo kitar Sabicas-Escudero; 12.00 Finžgar: »Mirna pota«; 12.25 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Mandolinski ansambel; 17.20 Za mlade poslušavce: Razkuštrane pesmi; 18.15 Umetnost; 18.30 Sodobni slovenski skladatelji; 19.00 »Los Marimberos«; 19.10 Pisani balončki; 19.40 Prijetne melodije; 20.00 Šport; 20.35 Dumas ml. »Pol svet«. Igra; 22.35 Komorne skladbe; 22.50 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 29. novembra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.40 Radio za 2. stopnjo osnovnih šol; 12.00 Trobentač Nicoli; 12.00 »Blagovnanstvo za domačo rabo«; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Boschettijev trio; 17.20 Za mlade poslušavce: Glasbeni mojstri; 17.55 Slovenščina za Slovence; 18.15 Umetnost; 18.30 Radio za 2. stopnjo osnovnih šol; 18.50 Koncert; 19.10 Frosini: Državljska vzgoja (3); 19.25 Ansambla Steffena in Mescolija; 19.45 »Beri, beri rožmarin zeleni«; 20.00 Šport; 20.35 Gospodarstvo in delo; 20.50 Koncert; 21.50 Veseli utrinki; 22.00 Skladbe davnih dob; 22.10 Zabavna glasba.

♦ SOBOTA, 30. novembra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 11.50 Karakteristični ansambli; 12.10 »Iz starih časov«; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.55 Avtoradio; 16.10 V tričetrtinskem taktu; 16.45 Otrokov pravljčni svet; 17.20 Kerke v sodobnem svetu; 17.30 Za mlade poslušavce; 18.15 Umetnost; 18.30 Ženski vokalni kvartet; 18.55 Harmonikar Mantovani; 19.10 »Družinski obzornik«; 19.25 Zabavali vas bodo; 20.00 Šport; 20.35 Sedem dni v svetu; 20.50 »Neznanka z mestnega obrežja«; 22.10 Zabavna glasba.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ulica Sv. Franciška 20 - telefon 29477

Nezadovoljstvo v KPI

Tiskovna agencija Italijanske komunistične partije »Parcomit« je zanikala resničnost poročila sovjetske agencije »Tass«, češ da je prvak PCI Giancarlo Pajetta na kongresu poljske komunistične partije v Varšavi odobril sovjetsko zasedbo Češkoslovaške. Popravek »Parcomita« pravi, da je Pajetta vztrajal na stališču PCI, da se ne strinja z zasedbo Češkoslovaške, četudi italijanska KPI nima namena odkrito prelomiti z Moskvo in se zaveda potrebe po »akcijski enotnosti« s socialističnimi državami.

To je prvič v 23 letih, da je PCI zanikala resničnost kakšne novice agencije »Tass«. Seveda si je mogoče to razlagati dejansko samo s tem, da PCI še vedno ni kapitulirala pred Moskvo glede svojega neodobranja zasedbe Češkoslovaške, v nasprotju s francosko in z nekaterimi drugimi zahodnoevropskimi komunističnimi partijami, ki so se že vdale, četudi so prvi hip tudi obsodile zasedbo.

Nekateri se sprašujejo, če je to stališče PCI iskreno, ali pa le taktična poteza, da bi si ohranila volivce, ki jih je to brutalno sovjetsko dejanje pretreslo in jim povzročilo notranjo krizo. Če je iskreno, je videti v tem še eno za Moskvo negativno posledico, ki ni malenkostna, kajti PCI je največja komunistična partija na Zahodu in po številu članstva ena najmočnejših na svetu.

Seveda pa bi bilo prezgodaj, če bi sklepali po tem, da ima PCI odločno voljo, da postane neodvisna od Moskve, četudi se je pri zadnjih razgovorih v Moskvi njena delegacija zavzemala za pravico do večje avtonomije. Vendarle se pojavlja tudi v PCI nezadovoljstvo nad brezobzirnostjo moskovske politike, ki se ne ozira na mnenje drugih komunističnih partij. Seveda velja to le za tiste partije, ki še mislijo z lastno glavo, ne pa za tiste, ki ne poznajo drugega kot topo ponavljanje moskovskih gesel in iščejo opravičilo za vse, kar počne Sovjetska zveza, tudi zato, da pomirijo lastno vest in dvome.

★

Novice po svetu

Ceški študentje visokošolci prirejajo še kar naprej stavke in demonstracije ter zahtevajo nadaljevanje »januarske« Dubčekove politike sprostitve, kljub sovjetski zasedbi in kljub Dubčekovemu lastnemu popuščanju pod sovjetskim pritiskom.

★

Francijo je zajel pojav »bega kapitalov«, kar je posledica nemirov v maju. Lastniki kapitalov skušajo zamenjati franke za nemške marke in zlato, ker izgubljajo zaupanje v frank.

★

Na Opčinah sta obhajala diamantno poroko Franc Brišček in njegova žena Francka roj. Skerlavaj. Oba sta spoštovana in priljubljena kot zavedna in poštena Slovenca.

Utrditev strank sredinske levice

V nedeljo in v ponedeljek dopoldne so volili nov deželni svet v deželi Tridentinska - Gornje Poadižje (Južna Tirolska) in nove občinske odbore v 180 občinah, pa tudi pokrajinski svet v provinci Ravenna. Volivnih upravičencev je bilo 1.784.625, to je približno ena dvajsetina vseh volivnih upravičencev v Italiji.

Volitve niso prinesle kakšnih posebnih presenečenj. V Tridentinski pokrajini je dobila KD 142.882 glasov (58,05 odst.) ter je za malenkost izboljšala svoje odstotke v primerjavi z deželnimi volitvami leta 1964 (57,77 odst.). KP je dobila 16.140 glasov (6,56 odst.) ter je tako napredovala za 1,26 odst. glede na prejšnje deželne volitve. KD je dobila 16 deželnih svetovavcev, KP 2. Sorazmerno precej glasov je dobila Združena socialistična stranka, namreč 37.483 (15,23 odst.), medtem ko sta dobili PSI in PSDI pri prejšnjih deželnih volitvah v tej provinci skupno 44.881 glasov (18,72 odst.). Pričakovali so namreč, da bo ta stranka, v skladu z rezultati nedavnih političnih volitev, še močnejše nazadovala. Utrdili so se tudi republikanci, nazadovala pa so desničarske stranke.

V bociški provinci je KD prav tako utrdila svoj položaj (32.721 glasov in 14,39 odst., l. 1964 13,51 odst.). Južnotirolska ljudska stranka je dobila sicer več glasov kot pri prejšnjih volitvah 138.162 nasproti 134.172), vendar je v odstotkih šla lahko nazaj (od 61,27 na 60,75 odst.). Dobila je 16 sedežev, KD 3. Združena levica (PCI, PSIUP in neodvisni) je dobila 13.548 glasov (5,95 odst.) in 1 sedež. PSI je prejela 16.277 glasov (7,16 odst.) ter je tudi nazadovala v primerjavi z glasovi, ki sta jih dobili PSI in PSDI l. 1964 (skupno 20.135 in 8,98 odst.), vendar ne pre-

hudo. Precej je nazadovala MSI, nekoliko so napredovali liberalci.

Pričakujejo, da se bo Južnotirolska stranka tokrat pogajala za sestavo deželne vlade, v kateri ni bila zastopana že 10 let, ker se je nekoliko izboljšal tudi odnos med Rimom in Dunajem glede Južne Tirolske. Vse bo pa odvisno od nadaljnega političnega razvoja v celi Italiji, glede na sestavo in program nove vlade.

V splošnem se lahko reče, da so volitve v deželi Tridentinski - Gornjem Poadižju potrdile stranke sredinske levice in prinesle nazadovanje desnici, medtem ko so zlasti v tridentinsk pokrajini oslabile KPI, v primerjavi z lanskimi političnimi volitvami, kar je verjetno posledica zasedbe Češkoslovaške. Zlaj je namreč dobila KPI 4.601 glasov manj; v odstotkih je nazadovala od 8 na 6,56 odst.

Vendar je po vsem tem težko reči, kakšen vpliv je imela zasedba Češkoslovaške na italijanske volivce, zlasti na tiste, ki so vedno volili PCI — zdi se, da se njeni volivci le malo ozirajo na mednarodno dogajanje, ampak voliko komunizem iz osebnega protesta proti državni upravi ali vladajoči stranki, katerima naprtijo krivdo za vse svoje, tudi zasebne težave.

d

TEDENSKI KOLEDARČEK

24. novembra, nedelja: Janez, Ivan
25. novembra, ponedeljek: Katarina, Jugunda
26. novembra, torek: Konrad, Simeon
27. novembra, sredo: Bernard, Valerija
28. novembra, Jakob, Radivoj
29. novembra, petek: Vinko, Demetrij
30. novembra, sobota: Andrej, Andraž

Stane Kavčič o aktualnih političnih problemih

Predsednik slovenske vlade Stane Kavčič je v zvezi z mednarodnim položajem, ki je nastal po sovjetskem napadu na Češko-slovaško, dejal, da po njegovem danes ni več take nevarnosti, kot je bila še pred kratkim, a da so slovenski narod in vsi ostali jugoslovanski narodi trdno odločeni in pripravljeni braniti svojo neodvisnost in državno suverenost z vsemi sredstvi, tudi z orožjem. Predsednik Kavčič je še pristavil, da ta odločenost in pripravljenost temeljita na istih načelih in spoznanjih, ki so leta 1941 omogočila upor proti okupatorju, leta 1948 pa odpor proti Stalinu in vsemu tedanjemu sovjetskemu vodstvu. To je predsednik izjavil v zvezi z vprašanjem, ki mu ga je postavil neki italijanski časnikar na sprejemu odposlanstev časnikarjev iz Slovenije, Koroške in Furlanije - Julijske krajine v Ljubljani. Vprašanje narodne neodvisnosti je namreč tako trdno zasidrano v zavesti našega ljudstva — je še dejal Stane Kavčič — da bi se vlada, ki bi tega ne upoštevala, ne mogla obdržati pri življenju niti 24 ur.

Drug italijanski časnikar je sprožil vprašanje tujih investicij v Jugoslaviji ter o možnosti, da bi se ustanovile družbe z mešanim kapitalom zlasti na področju Slovenije, pri čemer bi sodelovale slovenske organizacije ter sorodne organizacije iz Furlanije - Julijske krajine. Predsednik Kavčič je pojasnil, da se je ta problem reševal v treh etapah. V prvi je bilo treba rešiti ideološko-politično vprašanje, češ ali je taka oblika gospodarskega sodelovanja sploh v skladu s socializmom. Odgovor je znan, je dejal Kavčič. V drugi etapi je bila rešena normativna plat vprašanja. Izkustvo te kratke dobe je dalo pozitivne rezultate. Zato si sedaj prizadevamo, da bi Jugoslavija postala čimbolj privlačna za tuje investitorje. V tretji etapi se rešuje problem odnosov med Jugoslavijo in Skupnim evropskim tržiščem. Gre za to, da se najde oblika, ki bo omogočila sodelovanje, kajti jasno je, da Jugoslavija nikakor ne more prodreti s svo-

jimi proizvodi na zahodnoevropsko tržišče, če so ti podvrženi tako visokim carinam.

Neki slovenski časnikar iz Trsta je vprašal predsednika, kakšen je po njegovem vpliv poglobljenih prijateljskih stikov in sodelovanja med tremi sosednimi državami na reševanje manjšinskih vprašanj. Stane Kavčič je predvsem naglasil novo vzdušje, ki se je ustvarilo na tem področju, vzdušje, ki omogoča, da se manjšinski problemi pravilno vrednotijo in postopno tudi rešujejo. Imam občutek — je nadaljeval predsednik — da so se v preteklosti manjšine smatrale za nekakšne sile, ki delujejo centrifugalno glede na državo, v kateri živijo. V resnici pa gre samo za to, da se rešujejo manjšinski problemi kot taki. Naša politika teži za tem, da se državne meje »odpravijo«, ne pa da si prestavljajo in nato obdajo z bodočjo žico. Ta načela veljajo pri nas za vse manjšine, pa naj bodo v Avstriji, v Italiji ali v Istri.

SREČANJE ČASNIKARJEV V LJUBLJANI

V Ljubljani se je začelo v ponedeljek, 18. t. m., srečanje časnikarjev iz Slovenije, Koroške in Štajerske, ter Furlanije - Julijske krajine. Odposlanstvi časnikarjev iz Koroške in Štajerske in iz naše dežele — v odposlanstvih so bili tudi štirje slovenski časnikarji — so bili gostje Društva časnikarjev Slovenije. Prvi dan obiska so si časnikarji ogledali industrijsko in trgovinsko cono v Ljubljani ter nove prostore časopisnega podjetja »Delo«. V torek je časnikarje sprejel predsednik slovenske vlade Stane Kavčič, ki je po pozdravnem nagovoru odgovarjal na številna vprašanja časnikarjev. Ti so si še ogledali prostore slovenskega parlamenta, Bled in zadnji dan tudi Novo mesto. Obisk se je zaključil v sredo zvečer. Podobno srečanje bo prihodnje leto v Trstu.

Tudi to srečanje spada v okvir splošnih prizadevanj za vedno večje poglobljanje najrazličnejših stikov med sosednimi narodi in državami, pri čemer tisk more in mora opravljati izredno važno vlogo.

NAGRAJENE RADIJSKE IGRE

V soboto popoldne je bila na Radiu Trst A majhna slovesnost, na kateri so podelili nagrade za kratke radijske igre, detektivke ali folklorne-ga značaja, za katere je bil objavljen razpis pred meseci. Prispelo je 19 iger.

Nagrajene so bile naslednje:

Ivan Artač: »Pepče se ženi«, Tončka Curk: »Dota«, Neva Godini - Godnič: »Diana Haška«, Franc Jeza: »Kam je izginila Annmarie?«, Zora Saksida: »Beauty-Case«, Zora Tavčar: »Primer Steiner«. Nagrade so znašale 50.000 lir.

To je bil že tretji tak razpis Radia Trst A in je enako dobro uspel kot prejšnja dva. Radijskemu vodstvu in vsem, ki so mu pripomogli k uspehu, tudi ocenjevalni komisiji, je treba izreči vse priznanje.

—0—

STOLETNICA SLOVENSKE ODVETNIŠKE ZBORNICE

Advokati v Sloveniji so te dni z dvodnevni proslavami počastili stoletnico svoje odvetniške zbornice. Dne 15. t. m. so se zbrali v dvorani Slovenske filharmonije v Ljubljani na slavnostni občni zbor, na katerem je imel govor nekdanji predsednik odvetniške zbornice in predsednik odbora za proslave dr.

Vladimir Grosman. V njem je poudaril, kako je slovensko odvetništvo opravljalo svojo družbeno in narodno funkcijo, ter se obrnil na mladi rod slovenskih odvetnikov in pravnikov, naj tako nadaljujejo.

GOSTOVANJE GORIŠKEGA GLEDALIŠCA NOVA GORICA CARLO GOLDONI TAST PO SILI

(Un curioso accidente)

Veseloigra v narečju v 2 dejanjih (5 slik)

Prevod in priredba v narečju J. B.

Režija: JOŽE BABIČ

Scena: VLADIMIR RIJAVEC

Kostumi: ANJA DOLENCEVA

V četrtek, 21. novembra ob 20.30 v dvorani »A. Sirk« v Sv. Križu

v petek, 22. novembra ob 20.30 v dvorani »I. Gruden« v Nabrežini,

v nedeljo, 24. novembra ob 16. uri v Kulturnem domu v Trstu,

v nedeljo, 1. decembra ob 16. in ob 20.30 v Prosvetni dvorani v Gorici.

Za predstavo v Kulturnem domu imajo abonenti S. G. 50 odst. popusta

Prodaja vstopnic eno uro pred pričetkom predstav.

PREJELI SMO

V CELOVCU VZELI SLOVENCEM ENO OD KANONIŠKIH MEST

Te dni so na celovškem škofijskem ordinariatu sporočili, da so na kanoniško mesto, ki ga je imel rajni prelat Rudolf Bluml, imenovali novega kanonika, voditelja škofijske finančne zbornice, msgr. Zimolina. S tem so Slovencev vzeli eno izmed dveh kanoniških mest. Namesto Slovenca so imenovali nemškega Avstrijca. To so sicer namestili storiti takoj po Blumlovi smrti, a je bilo treba, da je gosposvetski župnik Mucher prej razložil v knjigi svojo teorijo, da Slovencev ni več toliko, da bi bilo treba zanje dveh kanoniških mest. V tolažbo Slovencev so dekana Milloniga imenovali za častnega kanonika. S tem pa so Slovence zopet degradirali.

V zadevi najnovejše Mucherjeve knjige se je končno zganila tudi škofija in se v »Kirchenblattu« distancirala od nje, češ da je to pač Mucherjeva zasebna zadeva. Glede svetih Cirila in Metoda pa pravijo, da bo odločila znanost, koliko so Mucherjeve trditve pravilne. Ko sv. Cerkev že toliko let časti sv. Cirila in Metoda kot svetnika, je to stališče nekaj povsem novega — in čudnega.

Poročevalec

—0—

Iz Trsta

PREDAVANJE V SLOVENSKEM KULTURNEM KLUBU

V soboto zvečer je bilo v Slovenskem kulturnem klubu v ulici Donizzeti predavanje, v katerem je Franc Jeza prikazal dijaški mladini, kako je nastalo njegovo etnološko-zgodovinsko delo »Skandinavski izvor Slovencev«, ki je izšlo pred kratkim v Trstu. Omenil je, kako se je začel zanimati za nordijske jezike med vojno v koncentracijskih taboriščih Dachau in Überlingen ob Bodenskem jezeru, kjer je bil interniran skupaj z nekaterimi norveškimi študenti. Pozneje si je izpopolnjeval svoje znanje nordijskih jezikov, pri čemer je opazil nenavadno sorodnost mnogih slovenskih besed z nordijskimi, zlasti izrazov za stvari na kmetijah, kot npr. »parma«, ki pride iz staronordijskega izraza »barm« ali »barmr« — odprt prostor. In parma je res odprt prostor, v katerega spravljajo slamo in steljo.

Pozornost so mu vzbudili tudi razni očitno nordijski izrazi v slovenskih otroških in ljudskih pesmih, kot npr. »Ringa ringa raja« ali »Ti dreja ti dreja di drom« (dröia — trajati, drom ali dröm — dremati, sanjati). Očitno gre za nekdanje otroške pesmi in uspavanke. To ga je pripravilo do nadaljnega študija.

Mladina je z zanimanjem sledila predavanju in postavljala nato inteligentna vprašanja, s katerimi je želela nadaljnjih pojasnil.

ODPRTJE PRENOVLJENE TRŽAŠKE KNJIGARNE

V soboto popoldne za 17. uro je povabilo vodstvo Tržaške knjigarne svoje prijatelje in redne goste na praznično odprtje svojih prenovljenih prostorov. Hkrati je razstavilo najnovejše pošiljke novih slovenskih knjig, pa tudi razne italijanske izdaje, revije, slovenske plošče, folklorne predmete in drugo.

V prijetnem in elegantnem vzdušju so se gostje res prijetno počutili in z veseljem prelistavali nove knjige in zlasti obe kvalitetni tržaški slovenski reviji, »Zaliv« in »Most«

Razveseljivo je zlasti, da razpolaga Tržaška knjigarna zdaj tudi z dobrimi slovenskimi ploščami, med katerimi je omeniti zlasti novo veliko ploščo slovenskih ljudskih pesmi v izboru Maroltove, po strogih etnološko glasbenih merilih, ki more zadovoljiti najbolj zahtevne ljubitelje slovenske ljudske pesmi in folklore.

Zaradi pomanjkanja prostora je moral tokrat roman »Smrt v pomladi« odpasti.

I Tržaškega

Delo mešanega odbora v Rimu

Od 7. do 17. novembra je imel svoje redne seje italijansko-jugoslovanski mešani odbor za izvajanje londonskega sporazuma, ki se tiče slovenske etnične skupine na Tržaškem in italijanske v Istri. Predsednik jugoslovanske polovice tega mešanega odbora dr. Zvonko Perišić se je v ponedeljek peljal skozi Trst in je dal nekaterim slovenskim časnikarjem pojasnila o raznih vprašanjih, ki so bila v Rimu na dnevnem redu.

Veleposlanik Perišić je poudaril pripravljenost in dobro voljo obeh vlad za pozitivno reševanje vseh vprašanj, ki se tičejo obeh etničnih skupin, slovenske in italijanske v Jugoslaviji.

Na vprašanje, kdaj in kako se bo rešilo načelo uporabe materinega jezika v javnem življenju in z oblastmi, je odgovoril, da je to v Jugoslaviji stvarno že rešeno, ker se lahko Italijani poslužujejo tudi na sodnih svojega jezika brez tolmača, ker morajo vsi sodni organi na ozemlju, kjer biva tudi italijanska manjšina, dobro poznati tudi italijanščino. Na Tržaškem ozemlju pa so v tem oziru še vedno odprta vprašanja, če izvzamemo v zadnjem mesecu zakonito imenovanje tolmače za slovenski in srbsko-hrvatski jezik.

Kar se tiče dvojezičnosti javnih napisov, je Perišić pojasnil, da izraža svoje osebno mnenje, da se bo tudi to vprašanje rešilo v bodočnosti pozitivno, ne samo načelno, ampak tudi stvarno.

Najbolje kaže glede kulturnih izmenjav,

ki se bodo še stopnjevale. Uspešne so bile tudi pobude za šolstvo, ker bodo razpisani natečaj za slovenske učitelje in profesorje. V Trstu se bo pa še posebej ustanovila slovenska strokovna šola industrijske smeri že v prihodnjem letu.

Iz vsega naštetega se more sklepati na prijateljske odnose in na sodelovanje v mešanem odboru; obenem pa tudi na še vedno počasno reševanje celo obrobni predlogov. Izleti, izmenjavalni nastopi kulturnih skupin z obeh strani, reševanje nekaterih šolskih vprašanj, napisi na križiščih v nekaterih občinah, imenovanje nekaterih uradnih tolmačev, vse to še daleč ne zadostuje za ureditev in vzpodbudo kulturnega življa in rasti posameznih etničnih skupin.

Ne smemo pozabiti, da velja Londonski sporazum le za Tržaško ozemlje, za slovenski etnični skupini na Goriškem in v Beneški Sloveniji pa ne. Zaradi te zemljepisne omejitve delovnega območja mešane komisije se torej pravno priznava razlika — dvojna ali celo trojna — glede slovenske narodnostne manjšine v Italijanski republiki. Že tu se delajo ovire za pozitivni popolni razvoj in in življenje obeh etničnih skupin, v prvi vrsti slovenske v Italiji, ki ne živi samo v tržaški, marveč tudi v goriški in videmski pokrajini.

Drugo pa je uvedba slovenščine tudi v javne urade. Ob tej pripombi se moramo kar žalostno nasmehnuti, če se spomnimo, da so smeli naši očetje že pred sto leti pošiljati na sodnije in druge javne urade vse vloge

Zgrešeno in neosnovano stališče

Dolinski župan je na vprašanje svetovavca Slovenske skupnosti Mirka Zerjale iz obljunca, ki ga je postavil na seji občinskega sveta dne 8. t. m., v zvezi z zaposlitvijo domačinov, zlasti mlajših, v novi tovarni Grandi Motori, odgovoril, da ni še ničesar na vidiku; na vsak način pa da bo tovarna uporabljala le strokovno kvalificirane ljudi, katerih pa trenutno v občini skoraj ni.

To stališče je neosnovano iz sledečih razlogov:

1. v dolinski občini je precejšnje število strokovno kvalificiranih delavcev Slovencev. Gre namreč za naše delavce, ki so ali so bili zaposleni v ladjedelnici Sv. Marka, v Tovarni strojev in v drugih visoko kvalificiranih obratih. Mar naj razumemo županovo izjavo, da bodo ti naši delavci ostali na cedilu po zaprtju Sv. Marka? Ali se ni stalno govorilo — tudi na občini v Dolini — da je treba pristati na gradnjo Grandi Motori v Boljuncu, da bi v njej dobili zaposlitev delavci ladjedelnice Sv. Marka?

2. Velikanski obrat, kot bo Grandi Motori, nujno potrebuje tudi manj kvalificirano delavsko silo (sluge, vratarje, pismonoše, vrtnarje itd.). Mar ne bi bilo pametno pomagati domačinom, ki bi lahko prišli na ta mesta?

3. Stališče, ki ga kritiziramo, nam dokazuje, kako prehitro vržejo nekateri puško v koruzo in se vdajo izjavi, ki pride od »zgoraj«. Najprej so rekli, da tovarne Grandi Motori ne morejo graditi pri Orehu, in nekateri so jim takoj »verjeli«. Zdaj pa sami vidijo, da so naleteli pri Boljuncu na večje težave, kot bi jih imeli pri Orehu. Velekapitalisti so se izgovarjali na tla, da ne odgovarjajo v Nogerah. Zdaj, ko so naleteli v Boljuncu na blato, pa vsak otrok vidi, da so boljunska tla mnogo slabša kot pri Orehu (tam, kjer je bilo pred leti celo letališče). Če upoštevamo samo prevozne stroške boljunske zemlje k Orehu, lahko trdimo,

da bi z manjšimi stroški lahko razrili področje pri di Orehu in napravili kamnita tla.

4. Ta izjava je zgrešena tudi s širšega manjšinskega stališča. Vprašanje razlaščenja manjšinskega ozemlja ima namreč tudi svojo teoretično plat, ki bi jo morala dolinska občinska uprava poznati.

»Od sleherne industrializacije bi morala imeti koristi tudi naša narodna manjšina. Zato je treba ustvariti potrebne kadre, manjšino prekvalificirati. Vsaka druga industrializacija le izpodkopava in razkraja avtohtono narodno manjšino« (Most, št. 11/66 stran 72)

Če zares ne bi imeli »strokovno kvalificiranih ljudi«, bi morala občina preskrbeti za ustrezno prekvalifikacijo domačinov. Časa je še dovolj, saj smo komaj pri odvažanju zemlje.

5. Se najbolj pa je to zgrešeno s splošnega manjšinskega stališča taka javna izjava, da smo zamejski Slovenci nesposobni, da bi bili ali postali »strokovno kvalificirani ljudje«. Tako tolmačenje pa bi bilo naravnost žaljivo za našo narodno skupnost.

»Pleg tega pa bi bilo treba upoštevati manjšino kot celoto in ne se omejiti na neresnično trditve, da v dolinski občini ni »strokovno kvalificiranih ljudi«. Taka tovarna potrebuje tudi uradniško osebje (knjigovodje, tipkariče ipd.) in ne bi bilo napačno, če bi naši izobraženci našli v njej zaposlitev (še preden pride do »globalne rešitve« vprašanj manjšine). Razen tega pa ima manjšina tudi lepo število inženirjev, višjih strokovnjakov itd.

Dolinska občinska uprava ima v rokah »škarje in platno«, da nekaj doseže za našo narodno skupnost, za Dolince in za zamejske Slovence sploh.

Dolinska občinska uprava, ki jo sestavljajo komunistični in socialistični svetovavci, bi se morala torej točno držati teh pogojev in sklepov. B.

tudi v slovenščini, medtem ko se danes komaj upamo zahtevati to drugod samo po sebi razumljivo državljansko pravico. Podobnih diskriminacij bi mogli navesti še dolgo vrsto, četudi si mešani odbor prizadeva, da bi reševal celotno problematiko etničnih manjšin v duhu dobrega sosedstva obeh držav.

ZALOSTEN DOGODEK NA PROSEKU

V nedeljo dopoldne se je pripetil na Proseku žalosten dogodek, ki ga je zakrivila živčna bolezen. Silvia Starc, 27-letka je z nožem zabolila v hrbet svojo mater Bruno. Na srečo rana ni huda in bo mati ozdravela v dveh tednih. Dekle, ki je po dogodku pobegnilo, so prijeli in odpeljali v psihiatrično bolnišnico.

SMRTNA NESREČA ŽELEZNICARJA

Pri opravljanju svojega dela se je smrtno ponesrečil na železniški postaji na Opčinah 38-letni železničar Pasquale Stefanucci. Povožil ga je vlak, ko je padel pri prehodu čez tire. To je že druga taka nesreča v kratkem času na openski postaji.

V sredo zvečer je priredil mladi violinist Zarko Hrvatič lepo uspeš recital v mali dvorani Kulturnega doma.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

vabi v soboto, 23. novembra ob 21. uri v Kulturni dom na

KONCERT PARTIZANSKIH PESMI

ki jih bo pel pevski zbor »Vasilij Mirk«

Rezervacija vstopnic na sedeju SPZ, ul. Geppa 9 ter eno uro pred začetkom pri blagajni dvorane.

Beneška Slovenija

Sovodnje

NI SREDSTEV

V grapah in strminah pod Matajurjem še vedno životarijo ljudje v vasicah in zaselkih, do koder sploh še ne vodijo prave poti. Mnoga človeška naselja v tej občini so zlasti v tem času prav odrezana od sveta.

Marsikje se res kaj dela in popravlja. Včasih pa sredi dela zmanjka denarja, ali pa se z deli zaradi tega niti ne začne.

Tak slučaj se je pojavil tudi pri cesti, ali bolje rečeno slabi poti, ki pelje iz Sovodenj v hrib na Strmico in od tod dalje do Matajurja. Pokrajinska uprava, ki ima skrb za to cesto, je že ob koncu oktobra razpisala natečaj za oddajo cestnih del in asfaltiranja. Pri uradni licitaciji pe ni bilo nobenega podjetnika. Ponudeno osnovno plačilo za vsa dela na tej cesti se je zdelo vsem prenizko.

In tako bo nevarna pot do Matajurja ostala taka kot doslej oziroma se bo še bolj ugrezovala.

Fojda

NOVO IN STARO

V našem drugem največjem občinskem zaselku, v Campeju, so v zadnjih mesecih dogradili novo in lepo urejeno župnišče. Trajalo je precej časa, da so cerkvene in svetne oblasti uvidele, da je nova farna stavba res nujno potrebna.

Župnišče je blagoslovil videmski nadškof ob udeležbi različnih deželnih in pokrajinskih predstavnikov, med katerimi je bil tudi čedadski župan senator Pelizzo. Zadnje čase je Pelizzo navzoč povsod, kjer se kaj novega zgradi in blagoslovi. Tudi k oblastem čez mejo gre rad v goste in na posvet, kar naši ljudje odobravajo. Prav tako pohvalijo tudi

OBČINSKI UKREPI

V ponedeljek zvečer so se zbrali goriški mestni svetniki k redni občinski seji. Na dnevnem redu sta bili poglavitni točki zgradba hiš za ljudska stanovanja in pravilnejša razvrstitev ter pomnožitev mestnih lekarn.

Pri razpravi o novih lekarnah se je vnela živahna polemika. Gre namreč za to, da se pomnoži število lekarn od sedanjih devet na enajst, med temi ena občinska, in da se sorazmerno pravilneje razmestijo po občinskem ozemlju.

Zadeva o zgradbi osemnajstih ljudskih stanovanj v ulici Garzarolli je bila sprejeta soglasno. Stroški za dve hiši bodo znašali nekaj kot 99 milijonov lir. Svetovalec Sfiligoj je zagovarjal takojšnjo izvedbo načrta, ker je v Gorici še dosti družin nastanjenih po nezdravih kletih in podstrešjih.

Na koncu seje so odobrili še 32 členov od 65, ki sestavljajo pravilnik občinskih podjetij. Nadaljevali bodo to razpravo pri eni bližnjih sej, kjer bodo dokončno sprejeli tudi odborov sklep o prevzemu mestnega avtobusnega prometa.

OBMEJNI PREHODI

V mesecu oktobru so obmejni prehodi na goriškem odseku precej narastli v primeri s septembrom. Našteli so 1.021.220 obojestranskih prehodov. Čez mejo je šlo zlasti precej skupin, romarskih in izletniških. Na porast so vplivali tudi mednarodni železniški

prehodi, ker je trbiška proga zaradi mosta v Dogni pokvarjena in bo prvi vlak stekel čezenj v prvem tednu decembra.

Povečali so se tudi prehodi na obmejnih prelazih v Beneški Sloveniji. Njih število je narastlo na 315.654 ljudi v smeri proti Sloveniji in obratno. Na prvem mestu so vedno prehodi pri Stupici.

STAVKA DRŽAVNIH URADNIKOV

V ponedeljek proglašena stavka državnih uslužbencev je dosegla v državi precej visoko udeležbo prizadetih.

Drugačna pa je bila udeležba pri stavki v goriški pokrajini. Na poziv za stavko je odgovorilo približno 40 odstotkov državnih uradnikov; od 2755 državnih nameščencev jih je stavkalo 1115.

Napovedana je stavka srednješolskih profesorjev za prihodnjo sredo 27. t. m., ker se niso udeležili te stavke. Kaže, da bo število stavkajočih visoko tudi na Goriškem, ker so mnoge upravičene zahteve profesorjev še nezpolnjene.

Stavkali bodo tudi profesorji slovenskih srednjih šol.

Pevma

ZOPET POGREB

V soboto smo pokopali sovaščana Jožefa Bavčarja. Umril je v četrtek v 68. letu starosti v goriški bolnišnici. Po poklicu je bil mizar, in sicer prav dober mojster v svoji stroki. Saj so ga klicali celò v Ljubljano na delo in po raznih samostanih. Pokojnik je bil dober, veren, pošten možak, ki sta mu bila prva skrb delo in družina. Vzgojil je tri otroke, od katerih sta dva že poročena. Sin Jože je že prevzel očetovo obrt. Dobro sosodstvo z rajnim je pokazalo tudi veliko število pogrebcev, čeprav je bil pokop določen za pol treh popoldne. Pristrčne besede v slovo dragemu rajnemu je spregovoril domači župnik. Pokojnemu sosedu želimo mirni pokoj, ženi in otrokom pa nebeške tolažbe ob hudem udarcu.

Sovodnje

DOMAČI PRAZNIK

V nedeljo smo praznovali farni praznik svetega Martina. Na ta praznik se vaščani zahvalijo Bogu tudi za letne pridelke v cerkvi in na prostem. V ta namen napečejo gospodinje hlebe kruha, fantje pa naberejo vina, ki ga udeleženci hvaležnice pokušajo pred cerkvijo. Obenem blagoslovi domači župnik tudi kmečke stroje in vozila.

Letos je slabo vreme nekoliko zavleklo vso slavnost na prostem, ki se je začela šele

Iz Goriške

ob enajsti uri. Župnik Komac je v spremstvu gospodov Eržena in Juraka opravil blagoslov desetih traktorjev in vrste vozil, ki so se uvrstila na trgu. Nastopiti bi bila morala tudi godba na pihala iz Farre, a je njen nastop zaradi slabega vremena odpadel.

Zato so se pa občani zbrali v prosvetni dvorani, kjer sta bila pripravljena kruh in vino za pokušnjo in za oceno, kateri pride-lovalec ima boljšo kapljico. Sovodenjski kmečki praznik se je že tretje leto spojil s farnim.

KULTURNI VEČERI

Prejšnji petek je imel v klubu »Simon Gregorčič« napovedano predavanje radijski časnikar iz Ljubljane Drago Košmerlj. V precej polni dvoranci je pozdravil gosta klubov zastopnik Waltritsch. Košmerlj je že znan goriškim rojakom, odkar je bil v Trstu dopisnik ljubljanskih listov. Govoril je o zadnjih dogodkih v Češkoslovaški in o sovjetski zasedbi. Predavanje je bilo zelo temperamentno in obenem ostra obsodba sovjetske imperialistične politike.

Po Košmerljevem govoru se je razvila zanimiva in celo tu pa tam ostra debata, ker je eden prisotnih zagovarjal sovjetsko zasedbo. Večer je bil zanimiv tudi glede na obisk. Navzoči so bili ljudje različnih nazorov.

Ob koncu živahnega večera, ki je trajal nad dve uri, je klubov predsednik povabil poslušavce k jutrišnjemu petkovemu večeru, ko bosta govorila Filibert Benedetič in Josip Tavčar o letošnjem delovnem načrtu Slovenskega gledališča iz Trsta. Nastopili bodo tudi gledališki igralci z recitacijami.

Isti večer bo odprta v klubovih prostorih tudi slikarska razstava našega znanega mojstra Andreja Kosiča.

VESELO MARTINOVANJE

V nedeljo popoldne so imeli člani in prijatelji Slovenskega planinskega društva iz Gorice prav veselo martinovanje na Lokvah v hotelu Poldanovec. Zbralo se je precej udeležencev, posebno mladine. Prišli so tudi planinski predstavniki iz Ljubljane in Nove Gorice.

Veseli večer je začela tajnica Smetova s pozdravom gostom in domačim članom. Sledil je razgiban spored s tombolo, okusno večerjo s plesom. Snemavec ljubljanske televizije je naredil več posnetkov, ki jih bomo videli na zaslonu.

Dobro razpoloženi udeleženci so odhajali še v kasnih urah s te prirreditve, ki je zaključila polno delovanje goriškega SPD.

JADRANSKI KOLEDAR

Jadranski koledar za leto 1969 bo v bližnjih dneh v razdeljevanju pri goriških poverjenikih in v knjigarnah.

Hanalška dolina

senatorjevo brigo za naše kraje in nova javna dela.

Po naših krajih pa je že tako, da se rado pozabi na bolj skrite kraje, kjer bi tudi morali zapeti »pikoni« in žerjavi, a vendar vse ostane pri starem. Tako je pri cesti iz Ronk v Campej, že pred časom so jo sicer popravili in asfaltirali. Pozabili pa so na mostiček, ki pelje na sredi tega cestnega odseka čez hudournik Grivo. Most je precej pokvarjen in kaka večja povodenj ga bo odnesla, lepo urejena cesta pa bo ostala brez pomena. Treba je misliti na nov mostiček ali pa še novo cesto opustiti. Pa še marsikaj drugega starega bi bilo treba vzeti v poštev za popravila.

Grmek POSLEDICE DEŽEVJA

Po vseh podmatajurskih dolinah je povzročilo zadnje deževje precej škode zaradi poplav, še več pa najbrže zaradi zemeljskih usadov, ki so zakrivilo tudi zastoj prometa. Vsako leto trgajo bregove razpenjeni hudourniki izpod Kolovrata in bližnjih gričev. Ne samo, da je letina slabša zaradi neprestance vlage, tudi vode odnašajo še tiste borbne zaplate zemlje, kolikor je moremo obdelati. Tudi ceste v naši občini je tu pa tam zasulo, ker so se premočena pobočja vsula nanje.

Upravne oblasti si prizadevajo, da bi se kaj storilo proti tem neprestanim težavam, ki ovirajo promet in bodo morda kdaj terjale še žrtve. Zato je šel pred nedavnim naš župan, obenem z dreškimi zastopniki, v Trst posredovat. Oglasili so se pri deželnem odborništvu za javna dela, kjer so prejeli zagotovila, da bodo vse cestne okvare v najkrajšem času popravili. Upamo, da bodo obljube to pot izpolnjene.

Priznana URARNA IN ZLATARNA ŠULIGOJ

USTANOVIJENA LETA 1908

se priporoča za obisk v prenovljenih prostorih
v Carduccijski ulici 49 - Gorica - Telefon 5657

Zastopstvo "LONGINES"

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Knjiga, ki je bila vredna čakanja

Za prevodom celotnega sv. Pisma, ki smo ga Slovenci dobili med leti 1959 in 1961 v skoraj bi rekli neprekosljivi izdaji, saj je lahko priča, na kakšni višini so biblične vede na Slovenskem, ga verjetno ni dela s področja teologije, ki bi ga ljudje tako pričakovali, obenem pa znanstveniki tako vneto, globoko in prizadeto sestavljali, kakor je to »Leto svetnikov«, katerega prva knjiga je pred kratkim izšla.

Zbirke življenjepisov svetnikov med Slovenci niso tako redke, vendar so bile vse več ali manj nedosegljive, ali vsaj težko dosegljive. To je veljalo za vse dosedanje tri izdaje, vključujoč tudi doslej najzanesljivejšo Zoretovo in njegovih sodelavcev (Kovačiča, Jereta, Jakliča, Levičnika, Fr. Ušeničnika), ki je začela izhajati sredi prve svetovne vojne leta 1917 pri Mohorjevi družbi. To delo je v zadnjih letih (po 1961) dopolnjeval in nanovo izdajal le v ciklostilno razmnoženi izdaji p. Mavricij Teraš OFM.

Na novo izdajo je bilo treba misliti in zdaj imamo pred nami njen prvi zvezek, eno četrtno, popis življenjepisov svetnikov za mesece od januarja do marca. Izdajo sta pripravila dr. Maks Miklavčič in prof. Jože Dolenc, izdajo pa je prevzela Zadruga katoliških duhovnikov v Ljubljani.

Nova izdaja se seveda od ostalih tako močno razlikuje, ne le po obravnavi posameznih vsebin, marveč po celotnem konceptu, da predstavlja — lahko rečemo — kar unikum na Slovenskem in po vsej verjetnosti tudi še za kak drug narod.

Predolgo bi bilo opisovanje vse prednosti novega podjetja, vendar mimo vsaj nekaterih števil ne moremo, da bi si bolje predočili, kako veliko delo pomeni ta podvig.

V prvi knjigi je obdelano kakih 220 svetnikov in godov (delo prinaša namreč tudi Gospodove in Marijine praznike). Šele če pomislimo, da so morali pisati vse, ali skoraj vse razen prav majhnih malenkosti na novo sestaviti, spoznamo, kako ogromno in zahtevno delo je bilo potrebno, da smo dobili tako vredno knjigo v roke. Vsi življenjepis so obdelani sodobno, se pravi po vseh navodilih, ki jih je v tej zvezi izdala Cerkev v zadnjih letih, še posebej po Janezu XXIII. Opuščeno je to, kar je bilo nekoč le legendarna pripoved, pa se danes

zgodovinsko kritično ne da več zagovarjati. Svetniške postave so tako nekako »očiščene« vse navlake, ki se je v stoletjih ali po posameznih pokrajinah na njih nabrala. Zažareli so v novi luči, prikupni in vabljivi so postali, vsi nekam bolj počlovečeni, tako podobni nam, da nas kar mika, ko knjigo preberemo da bi jih zares posnemali, saj so živi ljudje in ne odmaknjene sohe ali kipi z osladnimi linijami in barvami.

Da bi delo vsebinsko in kritično še bolj pridobilo, so na koncu vsakega življenjepisa navedeni viri, pri nekaterih pa sledi še duhovno napotilo ali »zglede«. Pri nekaterih imenih (npr. pri Spreobrnjenju sv. Pavla) pa je pridana tudi cela štu-

dija o posameznih čudežnih ali drugih dogodkih in postaja vrednost knjige od strani do strani večja.

Knjiga je bogato ilustrirana. Najprej je treba omeniti veliko celostranskih prilog; nekatere so tudi večbarvne. Vsi motivi, svetniki ali prizori so vzeti iz slovenske slikovne zakladnice. Le v primeru, da ta ni imela na razpolago podobe svetnika, je prišlo v poštev tuje delo. Posebne pozornosti je vredna serija vinjet, delo arh. V. Scagnetija.

Za zunanjo opremo je okusno poskrbel arh. Tone Bitenc, izbor slik je izvršil dr. Emilijan Cevc, barvne fotografije pa posnel M. Kambič. Delo je zares vzorno natisnila tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani.

In končno: naklada je 25.000 izvodov!

Avtorjem in vsem oblikovalcem gre tokrat pohvala, ki ji trenutno ne moremo najti besed. Da bi delo le naglo napredovalo, kakor pišejo v uvodu!

S. R.

DELO O PLEČNIKU

V septembru 1968 je izšla v Založbi Obzorja v Mariboru knjiga Dušana Grabrijana o največjem slovenskem arhitektu, univerzitetnem profesorju Jožetu Plečniku pod naslovom »Jože Plečnik in njegova doba«.

Avtor te knjige, pokojni inž. arh. Dušan Grabrijan, izredni profesor na oddelku za arhitekturo na fakulteti za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo v Ljubljani, je bil edne prvih treh diplomantov profesorja Plečnika. Bil je njegov občudovalec, a obenem tudi vnet iskalec novih poti v arhitekturi. In ravno s tega stališča je treba pristopiti k tej zapuščini, ki je nastajala iz Grabrijanovega širšega koncepta do pojavov v novi arhitekturi in do vzorov, ki jih je prejel od svojega profesorja. Po enoletnem bivanju na Ecole des beaux arts v Parizu se je po kratki zaposlitvi v Ljubljani preselil v Sarajevo, kjer je delal kot profesor na tehnični srednji šoli od 1930 do 1945. Tedaj se je vrnil v Ljubljano in delal naprej kot docent in nato kot izredni profesor na tehnični fakulteti v Ljubljani do svoje smrti 1. 1952.

Grabrijan je bil dober in navdušen poznavalec idej Le Corbusiera in je v Sarajevu našel v stari bosensko-islamski arhitekturi nekatere podobne rešitve kot v sodobni. Tako je z zavzetostjo bojevnika za napredno arhitekturo prvi odkril vrednote

arhitekturne dediščine v Bosni, Makedoniji in deloma tudi v Sloveniji, toda vedno kreativno s stališča sodobnega arhitekta. »Izhajati iz lastne zemlje in upoštevati pridobitve sodobne arhitekture«, je bilo njegovo geslo, ki odseva iz njegovih številnih člankov (okoli 100) in knjig: »Sarajevo in njegovi trabanti« (Tehnični vjesnik, br. 5, 1942, Zagreb), »Makedonska kuća ili prelaz stare orientalne u evropsku kuću« (Državna založba Slovenije, Ljubljana 1955), »Arhitektura Bosne i put u savremeno« (Državna založba Slovenije, Ljubljana 1957), Prvotni študiji pod naslovom »Orientalna hiša v Sarajevu s posebnim ozirom na sodobno« je po Grabrijanovi smrti dodal arh. Neidhardt še svoje delo in spremenil naslov knjige. Knjigo »Kako je nastajala naša sodobna hiša« (Mladinska založba, Ljubljana 1959) je Grabrijan namenil mladi generaciji. Namen te zadnje knjige je podati celotno gradivo iz zapuščine, ki naj bi prispevalo h globljemu poznavanju arhitekta Plečnika in osvetlilo njegovo delo na prvi slovenski visoki šoli za arhitekturo.

Iz kulturno zgodovinskega stališča je najdragocenejše poglavje »Plečnik in njegova šola«, ki ga je Grabrijan sam uredil. V njem nam je ohranil Plečnikov pogled na svet, umetnost in sodobnike in sicer z originalnimi Plečnikovimi izjavami, pismi in predavanji, namenjenimi njegovim prvim učencem od 1920 do 1925.

Od študija na fakulteti pa do smrti je Grabrijan zvesto spremljal Plečnikovo delo. Članke je pisal priložnostno ob raznih Plečnikovih jubilejih ali ob izvajanju njegovih važnejših del. Iz njih odsevajo navdušenje za Plečnika in njegove stvaritve, strokovna presoja njegovih kvalitet in poskus kritičnega obravnavanja njegovih najbolj znanih stvaritev. Sam je objavil le tri članke, vsi drugi so iz zapuščine in so zvest prepis originalnih, na več mestih težko čitljivih konceptov-rokopisov. Besedilo je uredila, sestavila opombe k tekstu in

(Nadaljevanje na 7. strani)

—0—

Kulturne novle

Slovenski pisatelj Stanko Majcen je obhajal pred kratkim svojo osemdesetletnico. Zdaj biva v Mariboru. Njegovo izredno pisateljsko vrednost so odkrili šele v zadnjih letih, kar je v veliki meri zaslug znane slovenistke in literarne zgodovinarke Marije Boršnik. Ta je uredila dve knjigi njegovih izbranih del, ki so izšla pri založbi »Obzorja«.

★

V Buenos Airesu je izšla knjiga »Zdomski živčav«, berilo za 3. in 4. razred slovenskih osnovnih šol v zdomstvu. Knjiga šteje 168 strani in je bogato ilustrirana. Namenjena je otrokom slovenskih izseljencev, kot nadomestilo za slovensko osnovno šolo. Istotam je izšla peta knjiga zbornika »Vrednote«.

★

V sodelovanju med Mladinsko knjigo v Ljubljani in založbo dr. Trofenika v Münchenu bo izšla letos faksimilirana izdaja Dalmatinove biblije iz leta 1584, ena izmed knjig, ki pomenijo temeljne kamne slovenske književnosti.

„Nihče med nami ni obupan“

Francoski kulturni tednik »Le Figaro Littéraire« je prinesel dolg članek mladega češkega pisatelja Jana Beneša pod naslovom »Njihovi topovi ne bodo premagali naših idej«, v katerem je prikazal svoj pogled na položaj na Češkem po sovjetski zasedbi.

Jan Beneš je eden tistih številnih čeških in slovaških pisateljev, ki so si po sovjetskem vdoru v njihovo domovino poiskali zavetje v tujini. V tujino se je zatekel, kot znano, tudi Vladislav Mnačko, ki se je bil šele malo prej vrnil iz prostovoljnega pregnanstva v Izraelu, s katerim je protestiral proti temu, da je prejšnja češkoslovaška vlada, to je Novotnyjeva, tako hlapčevsko držala s Sovjeti proti Izraelcem, ko so planile po njih združene arabske vojske. Jan Beneš pa si je poiskal skupaj z ženo in otrokom zavetje v Parizu. Zdaj je star 32 let, vendar že uživa sloves kot pisatelj, pa tudi kot pogumen bojevnik za svobodo. Bil je zaprt, ker je sodeloval pri protestni akciji proti aretaciji in obsodbi Sinjavskega in Daniela v Sovjetski zvezi. Nedavno je objavil dve pomembni zbirki novel: »Kot jata vrabcev« in »Situacije«.

V svojem članku pravi Jan Beneš med drugim, da je nekoliko težko definirati današnjo češko literaturo, po komaj sedmih mesecih svobode, kateri je sledila okupacija. Vendar je treba reči — nadaljuje — da se ni češka literatura, kot tudi ne češka kultura na splošno, nikoli zapirala v slonokoščeni stolp. Vse, kar je pokazala v tistih sedmih mesecih svobode, ni bila posledica neke nagle spremembe, ampak nasprotno, izraz volje, da prikazuje in izpričuje resnico. Temu hotejaju pa se ni nikoli odrekla niti pod Gottwaldovim in Novotnyjevim režimom. Jan Beneš potem našteva razna obdobja boja, ki ga je vodila češka literatura za

svobodo. Zanimivi sta v tej zvezi zlasti epizodi z revijo »Tvar« in z resolucijo Društva čeških pisateljev proti aretaciji Sinjavskega in Daniela. Ko je centralni komite komunistične partije odstavil proti koncu leta 1965 dva člana uredništva revije »Tvar«, se je vse uredništvo temu uprlo, z glavnim urednikom vred, ki je bil član partije. Nabrli so nekaj sto podpisov proti diktatu o odstavitvi, vendar vse to ni nič pomagalo. Revija je morala prenehati izhajati, češ da ni več denarja zanjo. Februarja 1966 pa se je ogromna večina pisateljev, posebno mladih, uprla neki servilni resoluciji odbora pisateljskega društva in sprejela lastno resolucijo, s katero je odločno obsodila obsodbo Sinjavskega in Daniela.

Ko so hoteli mlajši in napredni pisatelji odstaviti stari, konservativni odbor pisateljskega društva, je bil Benes, eden voditeljev mlajših, 20. avgusta 1966 aretiran in obtožen cele vrste navadnih kriminalnih dejanj, ki jih ni nikoli zagrešil. Celu odboru mednarodnega PEN kluba, ki je interveniral, so zatrjevali, da je Benes kriminallec. Toda prišel je 4. januar 1968, Novotnyja je zamenjal v vodstvu partije Dubček in 22. marca je moral Novotny odstopiti tudi kot predsednik republike. Zadnji akt, ki ga je podpisal, je bila pomilostitev za Jana Beneša. Po 19 mesecih je bil spet svoboden.

O sedanjosti pravi Jan Beneš: »Nisem obupan in nihče med nami ni obupan, kajti vsakdo ve, da pregrada ne more ustaviti toka reke. Vsi vemo, kdo smo, kakšen je naš položaj in za kaj gre... Trenutno je češka literatura — kot vsa češkoslovaška — pod vplivom šoka in v nevarnosti. Vendar pa nikakor ni v zadregi, kakor so v zadregi tisti, ki ne poznajo drugačnega zadnjega argumenta kot tanke in nasilje.«

Sodobno kmetijstvo

Zaradi nizke cene mleka in neustrezne cene goveje živine je vprašanje, kako je s kvaliteto naše živine, toliko bolj umestno. Toliko je nevarnosti, ki tarejo naše živinorejce, da se nam zdi poleg poudarjanja nujnosti, da pride do mlekarske zadruga in združenih hlevov, zelo potrebno ugotavljati tudi že precej staro resnico, da je izhod iz krize možen tudi z izboljšanjem kvalitete goveda. Najboljše govedo daje veliko mleka, s čimer omogoča donosno gospodarjenje. Da pa lahko rečemo, da je kaka krava res kvalitetna, potem je potrebno, da daje tista krava vsako leto tele. Komaj s tem nam da pravo potrdilo o svoji kvaliteti. Donosna reja molznih krav in predvsem mesnega goveda namreč zahteva, da bi imela krava vsako leto tele

Slabo govedo je treba izločiti

Medtem, ko nekateri opuščajo živinorejo ali tarnajo, kot da bi bilo pred durmi množično opuščanje tega sektorja, se nam zdi potrebno poudariti pomen izboljšanja našega goveda. Delo naših živinorejcev bi moralo bolj kot doslej temeljiti na selekciji. Ne smemo pozabiti, da so cene, tudi glede na kvaliteto, precej izenačene. Toliko bolj je potrebno vedeti, kakšne krave kupujemo oziroma redimo v hlevu. Slaba krava prinaša skoraj same stroške, daje malo mleka in še nekvalitetno, podvržena pa je tudi boleznim, zato niha tudi njena plodnost. Slabega goveda bi ne smeli držati v hlevu.

Plodnost in pripusti

Živinorejec bi moral dobro poznati svojo živino, moral bi vsak dan slediti njeni proizvodnosti (jo torej beležiti v hlevsko knjigo), paziti bi moral na njeno plodnost. Zapisovati bi moral v hlevsko knjigo tudi dan, ko postane krava breja, in dan, ko oteli. Kakšen koli odklon od redne obrejitve pomeni, da so v plodnosti nastale določene motnje, katerih posledica je večja ali manjša gospodarska škoda. Ta se izraža v izgubi mleka in mesa ter v predčasnem zakolu živali, ki je zaradi jalosti postala neproduktivna.

Od goveda pričakujemo torej veliko mleka in dosti kvalitetnega mesa. Da bi to dosegli, moramo skrbeti, da bo krava **vsaj tri mesece po porodu spet breja**, kar pomeni, da **poporodni premor ne sme trajati več kot tri mesece**. Vsako podaljšanje te dobe zmanjšuje gospodarnost v govedoreji.

Treba je torej doseči izboljšanje goveda na splošno, torej goveda v vseh naših hlevih. Bolj koristno je imeti kravo, ki redno oteli, kot pa tako, ki daje sorazmerno precej mleka. Veliko krav, ki ne kažejo redne plodnosti, samo nerentabilno redimo v hlevu, kar veča proizvodne stroške. Ni dovolj, če upoštevamo plodnost, ki jo je imela krava pred leti, gledati je treba tudi na njeno sedanje stanje. Če krava ni plodna, je zaman pričakovati, da bo nekega lepega dne postala spet plodna

Pomen selekcije

Zaradi vsega tega se nam zdi nujno poudarjati pomen selekcije in kontrole. Vsak kmet bi lahko poleg enomesečne kontrole, ki jo izvaja kontrolor združenih živinorejcev, lahko še sam zapisoval v hlevsko knjigo pro-

Zboljšanje našega goveda

izvodnost svojih krav. Tako bi izvedel marsikaj zanimivega o svoji živini, mnogo laže bi doumel vez med prehrano in proizvodnjo ter počutjem živine na spošno, bolj bi spoznal njeno odpornost itd. Živinorejec bi tako sproti ugotavljal, kako kaka krava reagira na razne vplive. Poleg ugotavljanja dnevne količine mleka, bi živinorejec moral beležiti tudi njeno plodnost. Če krava postane breja najkasneje tri mesece po porodu, imamo jamstvo, da je prav verjetno tudi redno plodna.

Seveda tudi to ni dovolj. Če hočemo ohraniti redno plodnost, moramo skrbeti za pravilno prehrano, za snago v hlevu, za pravilno nego živali, posebno pri porodu, skrbeti je treba tudi za pravilno vzrejo telet itd.

Hlevska knjiga

Hlevska knjiga še ni našla poti v naše hleve. Tudi to bo treba urediti. Če hočemo torej imeti boljše krave od povprečnih, bomo morali redno ugotavljati donosnost, to je proizvodne sposobnosti krav in jih načrtno pripuščati. Hlevska knjiga nam bo omogočila pravilno odbiro. To pa zahteva dolgotrajno in nepretrgano delo v sodelovanju s selekcijsko službo. Brez sodobno urejene hlevske knjige pa se tega ne bo dalo doseči.

—0—

OPOZORILO KMEČKE ZVEZE VINOGRADNIKOM

Kmečka zveza opozarja svoje člane vinogradnike, da je treba prijaviti pridelek vina, ki ga ima vsak še v kleti, do polnoči 30. novembra.

Kdor ne bi izpolnil in oddal prijave, ne more potem dobiti dovoljenja, da vino lahko proda, ali sam toči na osmici.

Po zakonu so predvidene stroke kazni za tiste, ki bi vina ne prijavili (od 100 tisoč do 1 milijona lir globe).

Prijave je treba napisati na posebnih obrazcih. Rok za njih oddajo zapade nepreklicno 10. decembra. Ni torej računati na možnost prijave po tem roku.

Zato naj se vinogradniki zgledajo na tajništvu KZ, da jim izpolni in vloži prijavo.

Tajništvo KZ

ŠPORT MED NAŠO MLADINO

TUDI V PARMU ZMAGA BORA

Borovi odbojkarji so preteklo soboto prvič v letošnjem prvenstvu nastopili izven Trsta. V goste so šli k zelo močni ekipi Mazzoni iz Parme, ki je lani zasedla odlično drugo mesto v skupini in ji torej le za las ni uspel vstop v prvo ligo. Naši fantje so v tej tekmi zaigrali res superlativno. Kljub temu da so stopili na igrišče skoraj naravnost z vlaka, so že v prvem setu popolnoma zmehkali presenečene domačine.

Napad plavil je bil izredno učinkovit, medtem ko je obramba domačinov precej šepala. Poleg tega so slednji spočetka nekoliko podcenevali goste, kar se jim je seveda hudo maščevalo. Borovci so v tem prvem setu povsem gospodovali na igrišču in ga gladko osvojili s 15:3.

Drugi set je bil najbolj razburljiv. Domačini so v začetku ostro pritisnili in že povedli z 10:5, a borovcev to ni spravilo iz tira. Igrali so mirno, koncentrirano, prisebno in po lepi borbi je bil tudi ta set njihov. Vodili so tako z 2:0 v setih proti moštvu, ki je na domačih tleh računalo na gotovo zmago. Take izredne prilike za končno zmago plavi niso hoteli zamuditi. Tudi v tretjem setu so igrali odlično, medtem ko se je domačinov lotila živčnost in razpoloženim gostom nikakor niso mogli do živega. Borovci so tako zmagali s 3:0 (3, 13, 12) in s tem presegli vsa pričakovanja. Sedaj imajo celo možnost, da se povzpnejo na prvo mesto

PISMO UREDNIŠTVU

Prejeli smo sledeče pismo, na katero odgovarjamo:

Cenjeno uredništvo,

podpisani in skupina prijateljev bi radi vedeli ali bo izšel letos »Trinkov koledar« in kdaj bo ev. dotiskan ter v prodaji. Doslej smo le tu pa tam dobili kake izvode tega koledarja, ki po obliki ni obsežen, a velja po vsebini več pot marsikateri drugi. Ni važen samo za rojake pod Matajurjem, marveč ima tudi veliko folklorno in jezikovno vrednost, tudi za znanstvene raziskovavce naše najzahodnejše slovenske deželice. Radi bi tudi vedeli, ali bo v prodaji in kje ter ali se dobe za nakup tudi prejšnji letniki.

(Podpis)

V odgovor našemu naročniku sporočamo, da se bo Trinkov koledar skoraj gotovo tudi letos tiskal, in sicer v Gorici, v dosedanji obliki, vsebinsko pa še izboljšan.

Prodajal se bo bržkone v knjigarnah in po poverjenikih. Za ceno še ne vemo. Stare letnike je pa zelo težko dobiti, razen nekaterih.

—0—

Delo o Plečniku

(Nadaljevanje s 6. strani)

zbrala likovno gradivo žena pokojnega arhitekta, prof. Nada Grabrijan.

Gradivo v knjigi je razdeljeno na tri poglavja. V prvem so članki, ki dajejo pregled o Plečnikovih realiziranih delih, v katerih se posebno odlikuje Plečnikovo kreativno obnavljanje kulturnih spomenikov in urbanističnih detajlov stare Ljubljane.

V drugem je prikazano Plečnikovo delo na fakulteti in njegov lik, ne samo kot arhitekta, ampak tudi kot človeka in pedagoga ter njegov odnos do tedanje družbe in arhitekturnih tokov. To poglavje zaključujejo Grabrijanovi članki, ki obravnavajo Plečnikovo delo v zvezi z njegovo šolo.

V tretjem poglavju pa so zbrani članki, v katerih skuša avtor kritično presoditi celotno Plečnikovo delo in Plečnika kot pedagoga, obenem pa pokaže na zasluge, ki jih ima za razvoj slovenske arhitekture.

Nato sledi tehtna študija univerzitetnega profesorja Nika Kralja o Dušanu Grabrijanu. Zadaž pa so dodana posameznim Plečnikovim izjavam in pismom kratka pojasnila, najvažnejši podatki o umetnikih in stavbah, omenjenih v tekstu, razlaga strokovnih izrazov in prevodi posameznih tujih besed in sentenc z namenom, da bi bila knjiga dostopna širšemu krogu kulturne javnosti.

Zbrano gradivo ima dokumentarno vrednost. Čeprav so ti zapisi nedokončani, so po svoje enkratni in jih bodo lahko s pridom uporabljale tudi druge monografije o Plečniku. (Lahko bi služili eventuelno tudi kot vodič po Ljubljani).

Knjigo lahko dobite v Tržaški knjigarni in v Katoliški knjigarni v Gorici.

J. P.

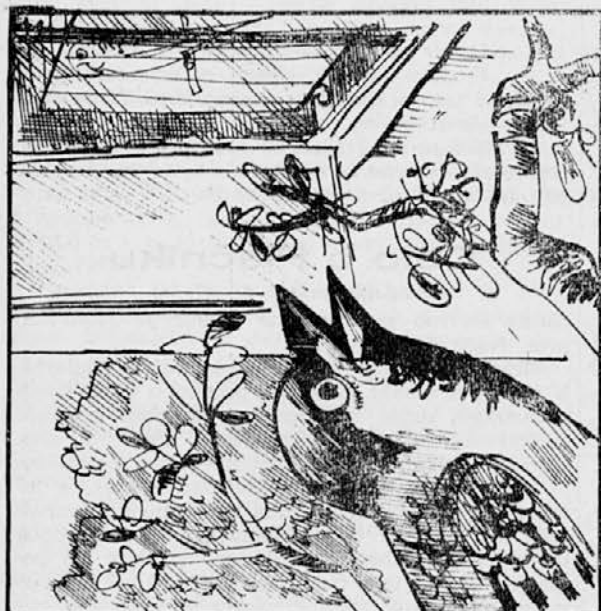
lestvice, če bi jim prihodnjo soboto uspelo prisiliti na poraz tudi moštvo Minelli, ki je doslej še edino nepremagano v tej skupini B lige.

BOROVI NARAŠČAJNIKI KLJUB PORAZU PRESENETILI

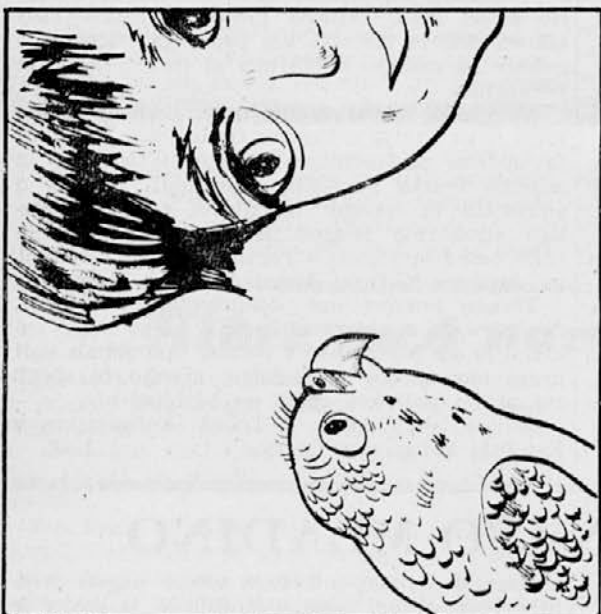
Borovi najmlajši košarkarji so sicer proti lanskoletnemu prvaku Ricreatori izgubili, a so kljub temu pustili odlični vtis. Igrali so zelo lepo in se posebno v drugem polčasu enakovredno protivili bolj kvotiranemu nasprotniku. Škoda, da v samem začetku niso zaigrali dovolj sproščeno in se preveč zavedali, da jim stoji nasproti lanski prvak. To so namreč nasprotniki izrabili in že v samem začetku povedli z desetimi točkami naspoka. V drugem polčasu pa so mladi borovci zaigrali tako, kot jih še nismo videli. Približali so se že nasprotniku za sami dve točki (27:29), a jim je potem zmanjkalo moči, trener pa ni imel na razpolago rezervnih igralcev. Izgubili so s 35:46 (13:25), vendar bi vsekakor zaslužili tesnejši poraz. Vsi so vredni pohvale, najbolj pa se je odlikoval S. Hrvatič, ki je sam dosegel kar 18. točk.

★

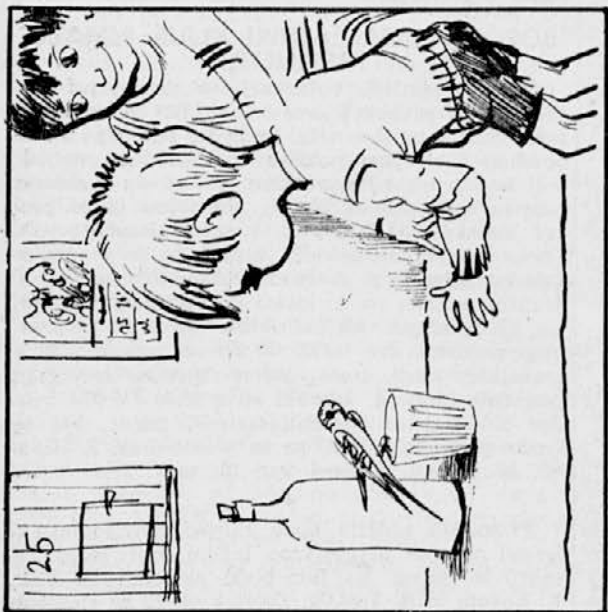
Prihodnjo nedeljo bodo Borovi namiznoteniški igralci odigrali prvenstveno tekmo proti ekipi Recoaro iz Bocna. Za Bor bodo nastopili E. Bole, E. Košuta in K. Tomšič. Začetek ob 10 na stadionu 1. maj.

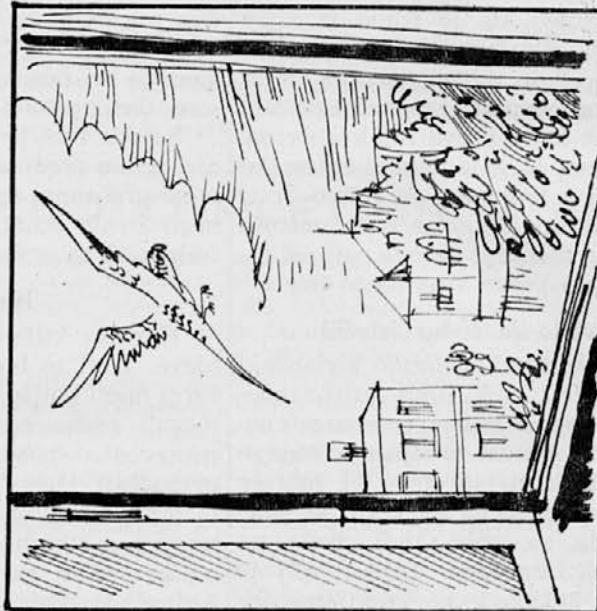
»Hej, Francelj, pridi ven, če si upaš!« mu je klical.
 »Upam si že, samo ne morem!«
 »Seveda ne moreš. Pitajo te, ven te pa ne pustijo. Fej, degeneriraneč!«
 Bučko ni vedel, kaj je to, vendar ga je kar razganjalo od jezbe.
 »Jaka, useku!« je zavpil za njim. To je bilo pa tudi vse, kar je lahko ukrenil zoper vrabca, kajti med njima je bila okenska šipa.

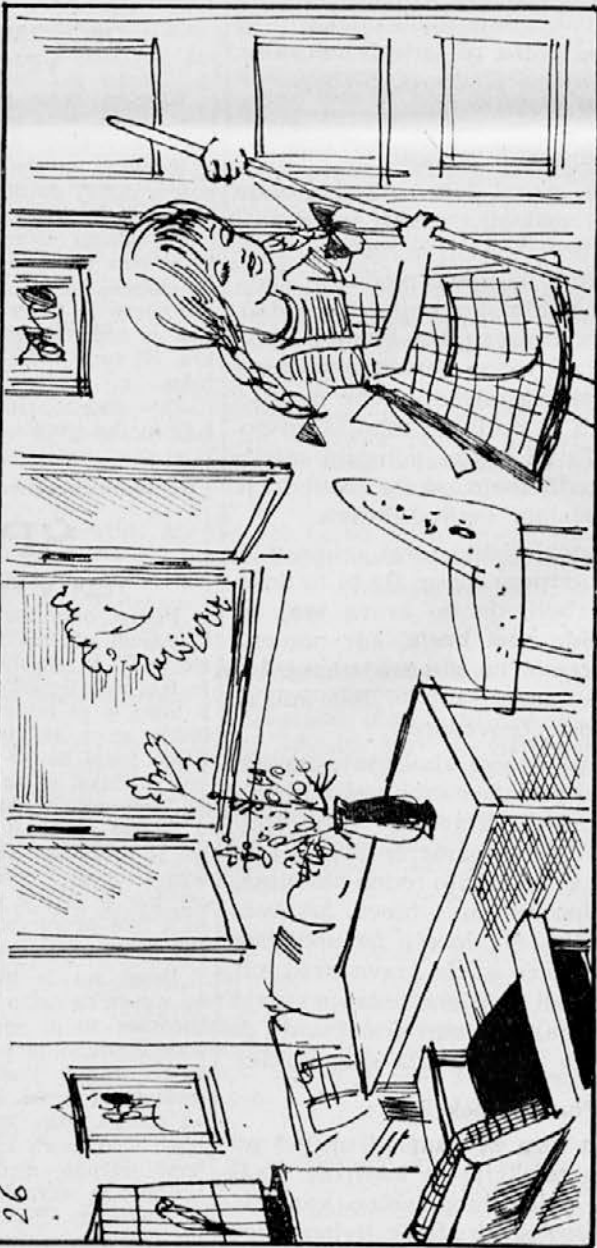
»Jaka useku!«
 Pa tudi:
 »Hudič!«
 Mami in Marjanca sta majali z glavo, toda kar je Bučko enkrat znal, tega ni več pozabil.
 Nekoga dne je Bučko spet zagledal na oknu tistega razmrščenega vrabca, ki ga je hotel pregnati z vrta.

25. Sčasoma je Bučko znal povedati po človeško skoraj vse. Svojega Bučka v ogledalu je tudi hotel naučiti človeške govorice. Čepel je pred njim in mu govoril:
 »Pet je ura, teta Jula, sonček sijje, jačka znesel, jet je Jula, teta ura.«
 Pa kaj, ko je ptič v ogledalu samo odpiral kljun, zínil pa ni nobene.
 Marko in Tomaž sta ga naučila tudi grških besed. Večkrat je rekel:

Medtem je Marjanca že pobrisala prah in opazila prazno kletko. Zelo se je zbalala za svojega Jaka, zato je takoj stekla k oknu. In kaj je zagledala!
 Na drevesu je bilo vse polno vrabcev, ki so na ves glas čivkali, njen Jaka pa je sedel vejo više in vse prevpil:
 »Tički, fički, Jaka useku, pet je ura!«

je ravno pod divanom brisala prah in videti je bilo samo njene noge, ki sta mogle izpod divana. Bučko jo je naglo pobrisal skozi okno in sedel na revo.
 »Hej, Francelj!« je poklical.
 Vrabci so takoj pritekli in so bili videti malo začudeni, ko so ga zagledali.
 26. Potlej je Bučko skrbno pazil na okno. Prežal je, kdaj bo odprto. Tega pa že ne bo trpel, da bi ga kdo izzival in mu povrh rekel, da je Francelj!
 Ko je nekoč Marjanca pometala, je opazil, da so vratca njegove kletke samo priprta, okno pa... Odprto je bilo! Previdno je odrinil vratca in poškilil na Marjanco. Ta